

Warszawa, 5 października 2015 r.

KMP. 571.10.2015.JJ

Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Areszcie Śledczym w Opolu

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania* (dalej: OPCAT), przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 9-10 czerwca 2015 r. do Aresztu Śledczego w Opolu (zwanym dalej Aresztem lub jednostką) udali się przedstawiciele Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* (zwanego dalej: KMP): dr Marcin Mazur – zastępca dyrektora Zespołu (prawnik), Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny), Piotr Rafalski (prawnik) oraz dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji). W przeprowadzonych czynnościach uczestniczyła również dr Natalia Kłaczyńska (prawnik) - pracownik Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu oraz dr hab. Ryszard Czerniawski – zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich.

Przedstawiciele KMP sprawdzili na miejscu sposób traktowania osadzonych, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z ppłk Romanem Prochem – dyrektorem aresztu;
- dokonano oglądu pomieszczeń w tym m.in: celi zabezpieczającej, cel izolacyjnych, wybranych losowo cel mieszkalnych, świetlic, ambulatorium, łaźni, sal widzeń;
- przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z tymczasowo aresztowanymi, skazanymi oraz pracownikami jednostki;
- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osadzonymi;
- przeanalizowano wybraną dokumentację m.in. akta osób tymczasowo aresztowanych oraz skazanych, protokoły z odpraw kierownictwa jednostki.

Przedstawiciele KMP poinformowali dyrektora Aresztu o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano m.in. dokumentację jednostki oraz sporządzone na wniosek przedstawicieli KMP informacje związane z jej funkcjonowaniem.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną oraz użyto dalmierza.

2. Charakterystyka jednostki

Areszt Śledczy w Opolu przeznaczony jest dla 338 osadzonych, w tym: tymczasowo aresztowanych kobiet i mężczyzn, kobiet odbywających karę po raz pierwszy, młodocianych i recydywistek penitencjarnych. Ponadto posiada oddział zakładu karnego typu zamkniętego dla mężczyzn i recydywistów penitencjarnych oraz ośrodek diagnostyczny dla kobiet i mężczyzn. Mogą w nim być również osadzani tymczasowo aresztowani/skazani mężczyźni i kobiety chorzy na cukrzycę insulinozależną. Zgodnie z Zarządzeniem nr 30/15 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2015 r. w *sprawie określenia przeznaczenia zakładów karnych i aresztów śledczych* wizytowana jednostka nie jest przeznaczona dla osadzonych, o których mowa w art. 88 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego (Dz. U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557, ze zm.; dalej: k.k.w.) oraz 212a § 1 k.k.w. tj. tzw. osadzonych niebezpiecznych. Jednostka nie jest także przeznaczona dla osadzonych z niepełnosprawnością ruchową. Podczas pobytu przedstawicieli KMP w Areszcie nie było osadzonych mających trudności w poruszaniu się.

W dniu wizytacji w jednostce przebywało 305 osadzonych, w tym 272 skazanych, 21 tymczasowo aresztowanych oraz 11 ukaranych. W skład Aresztu wchodzi oddział zewnętrzny w Turawie o pojemności 105 osadzonych. Nie był on jednakże objęty wizytacją przedstawicieli KMP.

Przegląd wybranej dokumentacji osób pozbawionych wolności nie ujawnił nieprawidłowości związanych z podstawami prawnymi ich umieszczenia w jednostce.

3. Personel

Dział penitencjarny liczy 16 etatów (14 funkcjonariuszy i 2 pracowników cywilnych), w skład których wchodzi kierownik, 2 psychologów oraz wychowawcy.

Ośrodek diagnostyczny posiada własny personel, który stanowią 4 osoby: kierownik, 2 psychologów, 1 wychowawca.

Biorąc pod uwagę podstawową pojemność normatywną jednostki, średnia liczba osadzonych na wychowawcę w dziale penitencjarnym wynosi ok. 30 osób, z kolei na

psychologa przypada 169 osadzonych. Wszyscy funkcjonariusze i pracownicy działu penitencjarnego posiadają wyższe wykształcenie magisterskie (większość w zakresie resocjalizacji).

Zgodnie z przekazaną wizytującym informacją psychologowie nie mają zapewnionej superwizji. W związku z tym warto zauważyć, iż przy tego typu obciążającej psychicznie pracy, superwizja wydaje się niezbędna jako czynnik z jednej strony zabezpieczający psychologa, z drugiej zaś znacznie zwiększający efektywność jego pracy.

Analiza dokumentacji dotyczącej szkoleń kadry Aresztu wskazuje, że w 2014 r. wszyscy funkcjonariusze i pracownicy Aresztu uczestniczyli m.in. w następujących szkoleniach: sposoby zapobiegania samobójstwom i samoagresji w warunkach więziennych, organizacja czynności profilaktycznych, w szczególności gromadzenia i przetwarzania informacji o osadzonych mających skłonności suicydalne, odbywających karę dożywotniego pozbawienia więzienia, a także uzależnionych od substancji narkotycznych i psychotropowych oraz budzących podejrzenie zajmowania się dystrybucją substancji niedozwolonych, rodzaje środków przymusu bezpośredniego będących na wyposażeniu SW, zasady udzielania pomocy przedmedycznej, nagradzanie i karanie jako metody resocjalizacji, narkomania jako problem społeczny, etc. Ponadto funkcjonariusze działu penitencjarnego uczestniczyli w szkoleniach m.in. na temat: elementów pomocy prawnej dla wychowawców przygotowujących skazanych do powrotu do środowiska otwartego, przeciwdziałania przemocy, przygotowywania do funkcjonowania w społeczeństwie po odbyciu kary, pracy z kobietami odbywającymi karę pozbawienia wolności, które doświadczyły przemocy w rodzinie, w tym przemocy seksualnej.

Mając na uwadze specyfikę pracy z osobami pozbawionymi wolności, wartym rozważenia, w ocenie pracowników KMP, byłoby objęcie funkcjonariuszy Służby Więziennej szkoleniami na temat praw osób pozbawionych wolności oraz standardów międzynarodowych obowiązujących w tym zakresie. W tym miejscu warto przywołać Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego), które wskazują, że *nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności, niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej.*

Zgodnie z uzyskanymi informacjami w 2014 r. oraz w 2015 r. do dnia wizytacji, nie były prowadzone postępowania karne wobec funkcjonariuszy i pracowników Aresztu związanych z realizowanymi przez nich czynnościami służbowymi. W analizowanym

okresie prowadzono natomiast 4 postępowania dyscyplinarne, jednakże nie były one związane z traktowaniem osadzonych.

4. Warunki bytowe

Warunki panujące w Areszcie są zróżnicowane. Wiele cel jest wyremontowanych i odnowionych. Jednakże w innych wizytujący dostrzegli wyeksploatowany sprzęt kwaterunkowy (na oddziale I), łóżka starego typu, lecz z zamontowanymi drabinkami i zabezpieczeniem górnych partii. W kilku celach (nr 124, 27, 28) warunki należy ocenić jako złe. Zwizytowane cele były zniszczone i zabrudzone. Na ścianach widoczne były zagrzybienia oraz ubytki farby, tynku, zaś podłoga nosiła ślady długoletniej eksploatacji. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez dyrektora Aresztu, każdego roku remontowanych jest ok. 15 cel. Przedstawiciele KMP zalecają zatem, aby podczas najbliższego remontu uwzględnić odnowienie ww. cel mieszkalnych oraz systematyczną wymianę zniszczonego i wyeksploatowanego wyposażenia w pozostałych celach tak, aby ich stan respektował regułę 18.1 Europejskich Reguł Więziennych stanowiącą, że *miejsce przeznaczone dla więźniów, a w szczególności wszystkie miejsca przeznaczone do spania, powinny zapewniać poszanowanie ludzkiej godności oraz, o tyle o ile to możliwe, prywatności, a także spełniać wymogi zdrowotno-higieniczne, z należyтым uwzględnieniem warunków klimatycznych oraz, w szczególności, wymogi w zakresie powierzchni, ilości powietrza, oświetlenia, ogrzewania i wentylacji*. Losowo wybrani osadzeni, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP, podnieśli także problem nieszczelnych okien (co jest szczególnie uciążliwe w zimę) oraz braku sprawnej wentylacji w niektórych celach.

We wszystkich celach mieszkalnych znajduje się toaleta, która oddzielona jest od reszty celi trwałą zabudową, zamykaną drzwiami z oddzielnym oświetleniem. W celi znajduje się również kącik sanitarny z przymocowaną do ściany umywalką. Areszt realizuje Program przedsięwzięć organizacyjnych mający na celu racjonalną gospodarkę wodną. Zgodnie z tym programem, ciepła woda dostarczana jest do cel mieszkalnych w poniedziałki i środy w godzinach 5:30-14.00 i 17.00-21.00. W soboty, niedziele i w święta dostarczana jest bez ograniczeń. Z kolei w pozostałe dni (wtorki, czwartki i piątki) ograniczenia występują w godzinach: 8.00-13.00, 14.00-17.00, 21.00-5.30. Ograniczenia energii elektrycznej (wyłączenia prądu w gniazdkach wtykowych) mają miejsce w godzinach 24.00-6.00 (za wyjątkiem nocy z piątku na sobotę i z soboty na niedzielę oraz świąt). W każdej celi znajduje

się gniazdo kablowej telewizji z dostępem do 33 kanałów telewizyjnych oraz głośniki radiowęzłowe.

Kąpiel osadzonych odbywa się dwa razy w tygodniu w łazniach znajdujących się w każdym oddziale mieszkalnym. Stan tych pomieszczeń nie budził zastrzeżeń poza dwoma wyjątkami: w łazni w oddziale IV wizytujący zwrócili uwagę na odpadający tynk na suficie, zaś w łazni oddziału III nie zostały wyodrębnione stanowiska prysznicowe. W tej ostatniej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich pełniący funkcję Krajowego Mechanizmu Prewencji stoi na stanowisku, że mimo iż przepisy nie odnoszą się szczegółowo do kwestii sposobu udzielania kąpieli osadzonym, należy przyjąć, że tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, obowiązuje tu zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając to na względzie przyjąć należy, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom, z poszanowaniem godności osobistej. Takie stanowisko podziela również Centralny Zarząd Służby Więziennej, czemu dał wyraz w piśmie z dnia 15 marca 2010 r. (BPR-0510/932/10/Z-1). Centralny Zarząd Służby Więziennej poinformował również, że przedstawiciele Biura Kwatermistrzowsko - Inwestycyjnego CZSW w toku przeprowadzanych kontroli w zakładach karnych i aresztach śledczych, każdorazowo zwracają uwagę na konieczność wykonania w łazniach ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi tak, aby zapewnić jednemu osadzonemu jedno stanowisko.

Osadzeni przebywający na parterze budynku skarżyli się na nieprzyjemną woń unosząca się ze śmietników stojących na zewnątrz Aresztu, w niewielkiej odległości od okien do ich cel. Przedstawiciele KMP zmierzli, że pojemniki ze zwykłymi śmieciami znajdowały się w odległości 5,7 m od okien cel mieszkalnych, zaś pojemnik z bioodpadami - 7,9 m. Nieprzyjemna woń jest szczególnie odczuwalna i dokuczliwa w przypadku wysokiej temperatury i ograniczonych możliwości wietrzenia cel mieszkalnych. W związku z tym, wizytujący zalecili, aby kontenery na śmieci umieścić w innym miejscu.

W ciągu dnia osadzeni otrzymują 3 posiłki, w tym 1 gorący. Są one przygotowywane w oparciu o jadłospisy dla każdej z norm żywienia lub rodzaju diet stosowanych w Areszcie. W dniu wizytacji serwowano 7 rodzajów diet, w tym wegetariańską.

Monitoringiem wizyjnym objęte zostały następujące pomieszczenia: cela izolacyjna, 5 cel mieszkalnych, izba chorych, świetlice oddziałów III i IV, sale widzeń i wydzielonych częściach korytarzy w oddziałach mieszkalnych I, II, III, IV, wyznaczona część kompleksu kuchennego. W przypadku umieszczenia w celi mieszkalnej monitorowanej, osadzonemu wydawana jest przez dyrektora odpowiednia decyzja. Analiza wniosków wykazała, że osadzeni podpisują się na niej w celu potwierdzenia zaznajomienia się z jej treścią.

Podgląd z kamer umożliwia zestaw monitorów zainstalowanych w wartowni. Analizując sposób ustawienia kamer wizytujący dostrzegli następujące uchybienia: w celi nr 71 strefa maskująca intymne części ciała skazanego oraz wykonywanie przez niego intymnych czynności fizjologicznych, ustawiona była w niedokładny sposób, umożliwiając ich częściowe ukazanie. Poza tym nowa kamera zainstalowana w przedsiönku celi zabezpieczającej nie posiadała jeszcze funkcji maskowania stref intymnych. Przedstawiciele KMP otrzymali zapewnienie, że zostanie ona w owe funkcje niebawem wyposażona.

W Areszcie dwie 2-osobowe cele mieszkalne (nr 71, 122), które pełniły wcześniej funkcje cel dla osadzonych tzw. niebezpiecznych, posiadają kącik sanitarny oddzielony z jednej strony od części mieszkalnej celi przezroczystą pleksą. W przypadku osadzenia w nich dwóch skazanych taka konstrukcja celi nie zapewnia korzystania z kącika sanitarnego w sposób zapewniający intymność. Z relacji personelu Aresztu wynika, że cele te wykorzystywane są do jednoosobowego osadzenia. Niemniej jednak przedstawiciele KMP zalecili zabudowanie lub osłonięcie okna dzielącego kącik sanitarny od reszty celi.

Wizytujący dokonali oglądu celi izolacyjnej oraz zabezpieczającej i nie stwierdzili uchybień w zakresie ich wyposażenia.

W odniesieniu do możliwości dokonywania zakupów w kantynie osadzeni zgłosili szereg uwag dotyczących: wysokich cen produktów oraz niestabilności tych cen (np. różnych cen tego samego produktu podczas zakupów dokonywanych w niedługim czasie), sprzedaży przeterminowanych produktów oraz braku aktualnego cennika. Podczas oglądu kantyny wizytujący nie znaleźli przeterminowanych produktów, znajdowały się natomiast takie, których termin ważności kończył się tego dnia lub był bliski końca, a zatem były dopuszczalne do sprzedaży. Faktem jest natomiast, że w oddziałach mieszkalnych nie ma aktualnych i kompletnych cenników. Przedstawiciele KMP zwrócili się do osoby prowadzącej kantynę o udostępnienie aktualnego cennika.

W odpowiedzi na tę prośbę otrzymali cennik, który nie zawierał jednak całego asortymentu. Podczas trwania wizytacji udostępniono pracownikom KMP kolejny, tym razem kompletny cennik. Porównując te dwa cenniki wizytujący dostrzegli jednak pewne rozbieżności w cenach towarów. Zgodnie z zapewnieniami pracownika kantyny obydwa cenniki były aktualne, tymczasem w niektórych przypadkach ceny tych samych produktów były inne (np. Nutella 230 g: cena I cennika – 9,90 zł, cena II cennika – 11,00 zł; kawa Fort parzona 250 g: cena I – 7,50 zł, cena II – 8 zł; kawa Woseba Gold 250 g: cena I – 8,70 zł, cena II – 8,90 zł, Ketchup pikantny Tortex 500 g: cena I – 3,6 zł, cena II – 4,50 zł). W związku z powyższym, przedstawiciele KMP zwracają się do dyrektora o podjęcie działań w kierunku udostępnienia osadzonym aktualnych cenników oraz monitorowania cen artykułów.

Podczas oglądu jednostki, wizytujący zauważyli, że pola spacerowe są wyposażone w ławki, nie posiadają natomiast częściowego zadaszania. W związku z powyższym pracownicy BRPO zalecają systematyczne wykonywanie takich zadasznień na poszczególnych polach. Z informacji uzyskanych od dyrektora jednostki wynika, że plany remontowe przewidują wykonanie takich prac.

Wizytujący przedstawili także dyrektorowi spostrzeżenia dotyczące warunków bytowych, w jakich pracują oddziałowi. Na oddziałach męskich dyżurki oddziałowych mieszczą się bowiem w niewielkich pomieszczeniach, nieposiadających okna oraz właściwej wentylacji. To właśnie w tych pomieszczeniach odbywa się kontrola osobista osadzonych, a także wypełnianie dokumentacji oraz wszystkie inne czynności. Jest to również pokój, w którym funkcjonariusze spożywają posiłki. Taki stan nie zapewnia godnych warunków pracy.

Analizując decyzje o przeludnieniu (w 2014 r. – wydano 20 takich decyzji, w 2015 r. – żadnej) przedstawiciele KMP dostrzegli następujące uchybienia:

- brak decyzji uchylającej dla osadzonego *dane osobowe usunięto* (decyzja z dnia 16.10.2014 na 4 dni),

- niezachowanie terminów, o których mowa w art. 110 § 2i k.k.w. (umieszczenie w warunkach przeludnienia może być stosowane wobec tego samego skazanego nie wcześniej niż po upływie 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie w warunkach w nich określonych). Sytuacje takie odnotowano u następujących osadzonych: *dane osobowe usunięto* (decyzja z dnia 18.02.2014 r., uchylona 20.02.2014 r., następna decyzja z dnia 9.07.2014 r., uchylona 17.07.2014 r.), *dane osobowe usunięto* (decyzja z dnia 10.07.2014 r., uchylona 14.07.2014 r., następna decyzja z dnia 18.07.2014 r.,

uchylona 22.07.2014 r.), *dane osobowe usunięto* (decyzja z dnia 6.02.2014 r., uchylona 12.02.2014 r., następna decyzja z dnia 18.02.2014 r., uchylona 20.02.2014 r.), *dane osobowe usunięto* (decyzja z dnia 10.07.2014 r., uchylona 14.07.2014 r., następna decyzja z dnia 18.07.2014 r., uchylona 22.07.2014 r.);

- w przypadku osadzonego *dane osobowe usunięto* - brak decyzji o umieszczeniu w dniu 16.10.2014 r. (jest zaś decyzja uchylająca umieszczenie z dnia 20.10.2014 r.) oraz brak decyzji uchylającej decyzję z dnia 18.02.2014 r.

Zastrzeżenia przedstawicieli KMP wzbudziła praktyka polegająca na rozdzielaniu biegu decyzji o umieszczeniu w celi, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego jest mniejsza niż 3 m². Jak pokazują powyższe przypadki, praktyka ta polega na tym, iż osadzony, który przebywał w celi przeludnionej przez mniej niż 14 dni, zostaje ponownie w niej umieszczony bez zachowania terminu 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie tak, by liczba dni przebywania w celi przeludnionej nie przekraczała 14 w całym roku. Z uwagi na fakt, iż postępowanie to nie jest właściwe, zaleca się odstąpienie od tej praktyki oraz postępowanie zgodne z przepisami k.k.w. w omawianym zakresie.

5. Dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Jednostka nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Mimo tego, że wizytowany Areszt nie został ujęty w *zarządzeniu Dyrektora Generalnego Służby Więziennej Nr 55/13 z dnia 20 grudnia 2013 r.* jako jednostka przeznaczona m.in. dla skazanych poruszających się na wózku inwalidzkim, to zaopatrzone jest w nowe i sprawne wózki inwalidzkie. Ponadto jedno ze stanowisk kąpielowych wyposażono w siedzisko oraz poręczę dla osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się. Przedstawiciele KMP oceniają bardzo pozytywnie wyposażenie Aresztu w wyżej wymienione udogodnienia. Warto w tym miejscu podkreślić, iż pełna zależność od osób trzecich, wynikająca z braku udogodnień dla osób niepełnosprawnych, może przyczyniać się do zwiększenia poczucia dyskomfortu oraz frustracji u osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim. Należy również wskazać, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475) osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Ponadto w dniu 6 września 2012 r. Polska ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169) zobowiązującą do umożliwienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia i pełnego

udziału we wszystkich jego sferach. Oba wymienione dokumenty mają zastosowanie również w odniesieniu do osób pozbawionych wolności oraz środowiska stworzonego w miejscu ich osadzenia. Wobec powyższego wszelkie instytucje państwowe, winny podejmować działania ukierunkowane na urzeczywistnienie praw osób z niepełnosprawnością.

Ponadto zorganizowana w jednostce izba chorych (nr 117) nie jest dostosowana do potrzeb osób poruszających się na wózkach, co jest niezgodne z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2012 r. w *sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności* (Dz. U. z 2012 r., poz. 808).

6. Traktowanie

Z obserwacji pracowników KMP oraz rozmów z osadzonymi wynika, że atmosfera panująca w jednostce jest dobra. Osadzeni, z którymi przedstawiciele KMP przeprowadzali rozmowy w celach mieszkalnych oraz rozmowy indywidualne bardzo pozytywnie oceniali traktowanie przez funkcjonariuszy zarówno z działu penitencjarnego, jak i ochrony.

Areszt Śledczy w Opolu dysponuje jedną celą zabezpieczającą usytuowaną w dolnej części oddziału II, która wyposażona jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2013 r. w *sprawie celi zabezpieczającej i izby izolacyjnej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 638). W czasie wizytacji trwały prace modernizacyjne systemu wizyjnego, który zastąpi przestarzały sprzęt nowoczesnym monitoringiem, co poprawi jakość rejestrowanego obrazu i dźwięku.

W roku 2014 użyto tylko raz środków przymusu bezpośredniego (siły fizycznej) z powodu odmowy osadzonego wejścia do celi mieszkalnej. W roku 2015 do dnia wizytacji nie stosowano takich środków.

W ocenie osadzonych skargi i wnioski załatwiane są bardzo szybko, w ciągu 14 dni. Analiza treści losowo wybranych skarg nie ujawniła nieprawidłowości. Uwagę wizytujących zwrócił natomiast przypadek *dane osobowe usunięto*, który złożył skargę w dniu 16.01.2015 r. do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Opolu dotyczącą przeprowadzania testów na obecność narkotyków. Domagał się w niej przeprowadzenia ponownych testów, ale bardziej rzetelnych, wykonanych w laboratorium. Skarga została uznana za bezzasadną, osadzony nie został poddany badaniu laboratoryjnemu.

Kwestia przeprowadzania badań w celu ustalenia w organizmie obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej, o których mowa w art.

116b k.k.w. pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich (znak sprawy II.517.2638.2014.JN). W wystąpieniu z dnia 15.09.2014 r. zaadresowanym do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik podniosła problem stosowania przepisów odnoszących się do obligatoryjnego stosowania badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wynik badania nieinwazyjnego (§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji - Dz. U. z 2012 r. poz. 135). Jak podkreśla Rzecznik, w myśl § 4 ust. 1 tego rozporządzenia w przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki, o których mowa w § 1 i 2 (badań nieinwazyjnych), poddaje się go badaniom laboratoryjnym. Użyte sformułowanie „poddaje się go” oznacza, iż istnieje taki obowiązek, tym samym badany ma prawo do weryfikacji wyników badań nieinwazyjnych za pomocą badań laboratoryjnych. Z tego też powodu projektowane są zmiany załącznika nr 1 do wyżej wymienionego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości mające polegać na dodaniu do treści protokołu pkt. 8 w brzmieniu: „Uwagi lub zastrzeżenia osoby badanej dotyczące przeprowadzenia badania” oraz dodaniu rubryki „data i podpis osoby”, co będzie sprzyjało ustaleniu faktycznego przebiegu badania nieinwazyjnego. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają przeprowadzanie badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wynik badania nieinwazyjnego i domaga się bardziej rzetelnego.

W 2014 r. w Areszcie odnotowano 2 zdarzenia nadzwyczajne (próba samobójcza w Oddziale Zewnętrznym, napaść na funkcjonariusza SW poza aresztem), zaś w 2015 r. do dnia wizytacji – 3 (m.in. bójka osadzonych w celi mieszkalnej, wykrycie przedmiotów niebezpiecznych podczas widzenia).

7. Dyscyplinowanie i nagradzanie

Z informacji uzyskanych od dyrektora jednostki wynika, iż kary dyscyplinarne w 2014 r. i 2015 r. (do dnia wizytacji) były wymierzane łącznie 457 razy. Do najczęściej stosowanych należały: nagana (235 przypadków), pozbawienie możliwości otrzymywania paczek żywnościowych na okres do 3 miesięcy (62), udzielanie widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą na okres do 3 miesięcy (57). Na terenie jednostki znajduje się 1 cela izolacyjna. W analizowanym okresie w Areszcie wymierzono 4 razy karę w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej na

okres do 14 dni oraz 19 razy karę w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej na okres do 28 dni.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zapoznali się także z zestawieniem nagród zastosowanych wobec skazanych i tymczasowo aresztowanych od początku w 2014 r. do dnia wizytacji. Z przedstawionych informacji wynika, że w analizowanym okresie udzielono 4359 nagród. Najwięcej osób nagrodzonych zostało pochwałą (1439), zezwoleniem na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej (848), zezwoleniem na widzenie bez dozoru poza obrębem zakładu karnego, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nieprzekraczający jednorazowo 30 godzin (374).

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji pozytywnie oceniają funkcjonującą w Areszcie praktykę nagradzania i karania osadzonych.

8. Prawo do informacji

Dokumentami regulującymi prawa i obowiązki osadzonych w jednostce są zarządzenia Nr 13/2014 oraz Nr 14/2014 Dyrektora Aresztu Śledczego w Opolu z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie porządku wewnętrznego. W ocenie przedstawicieli KMP przepisy zawarte w powyższych aktach sformułowane są jasno oraz zredagowane w przejrzysty sposób. W czasie wizytacji kopie porządku wewnętrznego były dostępne w większości cel mieszkalnych. Brakowało ich natomiast w celi 28 oraz 113 (cela przejściowa). W tej ostatniej nie było także informatorów dla tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych, co wizytujący zalecają uzupełnić. Zgodnie z decyzją Dyrektora Generalnego SW z dnia 31 marca 2014 r. (nr pisma BP-073-88/14/262), wszystkie cele przejściowe w jednostkach penitencjarnych mają być wyposażone w ww. informatory w polskiej wersji językowej. Stanowi on kompendium podstawowej wiedzy dla osadzonych o przysługujących prawach, uprawnieniach i obowiązkach.

W bibliotece znajdują się akty prawne, aktualne kodeksy karne wykonawcze oraz wzory pism procesowych w wersji elektronicznej. Na korytarzach, w miejscach ogólnodostępnych, wywieszane były informacje dotyczące zmiany k.k.w., a także informacje na temat tego, że wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dostępne są w pokojach wychowawców.

W Areszcie znajduje się stanowisko komputerowe z możliwością dostępu przez osadzonych do stron bip.rpo.gov.pl, rcl.gov.pl, sw.gov.pl, bip.sw.gov.pl, e-sad.gov.pl oraz ip.gov.pl, co jednocześnie umożliwia dostęp m.in. do wyroków Trybunału

Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Jednakże, podczas rozmów indywidualnych oraz w celach, osadzeni twierdzili, iż nie słyszeli o możliwości dostępu do BIP-u.

9. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Zgodnie z zarządzeniem Nr 13/2014 Dyrektora Aresztu Śledczego w Opolu z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Opolu dla oddziału I, osadzone kobiety zakwalifikowane do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach zakładu typu otwartego i półotwartego mają swobodny dostęp do telefonu w porze dziennej od zakończenia apelu porannego do godziny 17.30. W przypadku kobiety odbywające karę pozbawienia wolności w warunkach zakładu karnego typu otwartego rozmowy telefoniczne realizowane są do godz. 21.00. Z kolei skazane zakwalifikowane do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego korzystają z rozmów telefonicznych 3 razy w tygodniu od godz. 10:00 do godz. 12:00 i od godz. 14:00 do godz. 15:00. Natomiast zgodnie z porządkiem wewnętrznym dla oddziałów II-IV skazani mężczyźni mogą korzystać z samoinkasujących aparatów telefonicznych 3 razy w tygodniu. Skazani zatrudnieni, przebywający w wydzielonej części oddziału IV korzystają z aparatu telefonicznego w godzinach otwarcia cel, tj. 15:30 – 17:30. Ponadto dopuszcza się możliwość realizowania, za zgodą wychowawcy, rozmów telefonicznych, poza wyznaczonymi terminami, przez skazanych nowoprzybyłych do jednostki, celem powiadomienia osób najbliższych o aktualnym miejscu ich pobytu. W każdym oddziale mieszkalnym znajdują się dwa aparaty telefoniczne. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji, w Areszcie rozważana jest możliwość zainstalowania dodatkowych aparatów w oddziale I oraz IV.

W dniach wizytacji osoby tymczasowo aresztowane nie mogły korzystać z aparatów telefonicznych, także w celu skontaktowania się ze swoimi pełnomocnikami. Zdaniem wizytujących całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych wynikający z art. 217c k.k.w. stał w opozycji do zagwarantowanego w art. 215 § 1 k.k.w. tej grupie osadzonych prawa do obrony. Sprzeczność ta, na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, została stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 listopada 2014 r. (sygn. akt K 54/13). W związku z wymienionym wyrokiem, w obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r. nowelizacji kodeksu karnego wykonawczego, w art. 217c k.k.w. umożliwiono tymczasowo aresztowanym korzystanie z aparatu telefonicznego, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje.

W odniesieniu do kwestii kontaktów ze światem zewnętrznym należy również zwrócić uwagę na prawo osób tymczasowo aresztowanych, do niezwłocznego poinformowania osób bliskich o miejscu ich pobytu po osadzeniu w areszcie śledczym – art. 211 § 2 k.k.w. *Kodeks nie określa formy, w jakiej tymczasowo aresztowany może zrealizować to prawo, ale skoro ma ono być zrealizowane bezzwłocznie, osadzony może wybrać najszybszy sposób komunikacji, a administracja Zakładu ma obowiązek mu to umożliwić, nawet na własny koszt. W grę wchodzi przede wszystkim powiadomienie telefoniczne lub depezą* (S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010 r.).

Widzenia, zarówno dla osób skazanych jak i tymczasowo aresztowanych, realizowane są w dni robocze oraz w dni wolne od pracy, a także święta państwowe i kościelne.

Jednostka dysponuje monitorowanymi salami do widzeń dla skazanych i tymczasowo aresztowanych w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt, pod nadzorem funkcjonariusza, w której wyodrębniono kącik przeznaczony dla dzieci oraz salą ze stanowiskami do widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt. Spotkania z adwokatami i radcami prawnymi odbywają się w niemonitorowanym pomieszczeniu, bez obecności funkcjonariusza. Możliwe są również widzenia przez skype'a, z czego osadzeni bardzo chętnie korzystają. Wszelkie informacje dotyczące możliwości udzielenia tego typu widzenia znajdują się w porządku wewnętrznym.

Jednostka nie dysponuje pomieszczeniem do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. Brak w jednostce pomieszczenia do realizacji przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w. nagrody, uniemożliwia w praktyce jej udzielenie, nawet w przypadku spełniania przez osadzonego warunków do jej przyznania. W ocenie przedstawicieli KMP warto rozważyć zorganizowanie w miarę możliwości na terenie Aresztu odpowiednio wyposażonego pomieszczenia do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. Z zapewnień dyrektora wynika, że wyodrębnienie takiego pomieszczenia będzie miało miejsce do końca czerwca br.

10. Prawo do ochrony zdrowia

W skład ZOZ Aresztu Śledczego w Opolu wchodzi: gabinet lekarski, gabinet zabiegowy, gabinet stomatologiczny, gabinet ginekologiczny z USG, pracownia radiologiczna, łazienka medyczna oraz 2 izby chorych. W Areszcie nie ma izolatek, w razie potrzeby są przeznaczane do tych celów izby chorych.

Z informacji uzyskanej podczas wizytacji wynika, że braki kadrowe dotyczące służby zdrowia występują w przypadku lekarzy specjalistów, np. brak laryngologa, chirurga ogólnego. Ze względu na pojemność jednostki braki kadrowe dotyczą w niewielkim stopniu personelu pielęgniarskiego – brak ½ etatu, które ułatwiłyby zastępstwa w okresach urlopowych, wyjazdach w sprawie konsultacji lekarskich w cywilnej służbie zdrowia, prowadzeniu dokumentacji medycznej.

W ZOZ-ie zatrudniony jest na całym etacie cywilnym lekarz chorób wewnętrznych, który pełni funkcję kierownika ZOZ-u oraz 2 pielęgniarki dyplomowane na etatach funkcjonariuszek SW i 2 pielęgniarki na etatach cywilnych. Ponadto na częściach etatu cywilnego zatrudnieni są: lekarz chorób wewnętrznych (0,1 etatu), położnik i ginekolog (0,2 etatu), neurolog (0,2 etatu), okulista (0,35), dermatolog (0,25), chirurg ortopeda (0,1), psychiatra i neurolog (0,25), dentysta stomatolog ogólny (0,35), dentysta chirurgii stomatologicznej (0,35), radiodiagnostyk (0,3). Łącznie 3,45 etatów.

W dniach wizytacji badania lekarskie skazanych odbywały się w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Wskazana praktyka, mimo iż zgodna z obowiązującym wówczas art. 115 § 7 k.k.w., w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich była niezgodna z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W przedmiotowej sprawie Rzecznik wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego, który w dniu 26 lutego 2014 r. wydał wyrok stwierdzający niezgodność przywołanego przepisu z Konstytucją RP (sygn. akt K22/10). W związku z wyrokiem Trybunału, od dnia 26 marca 2015 r. znowelizowany kodeks karny wykonawczy jako zasadę przyjmuje badanie skazanego bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. W art. 115 § 8 kkw. przyjęto bowiem, iż skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne **mogą być** udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa. Wniosek taki powinien być wystosowany indywidualnie i dołączony do dokumentacji medycznej osadzonego, co do którego lekarz zażąda obecności funkcjonariusza SW.

Wizytujący zalecają zatem zaprzestanie przeprowadzania badań lekarskich w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego, chyba że lekarz zgłosi taką potrzebę wobec konkretnego osadzonego.

Przedstawiciele KMP, wizytując ambulatorium zauważyli, że w przypadku 2 osadzonych pielęgniarka nie zrealizowała zlecenia lekarskiego do przeprowadzenia konsultacji specjalistycznych i nie umówiła wizyty, mimo że minął tydzień. Dotyczy to

osadzonego *dane osobowe usunięto*, któremu lekarz zlecił 2.06.2015 r. konsultację u alergologa oraz osadzonego *dane osobowe usunięto*, któremu lekarz zlecił 2.06.2015 r. konsultację u chirurga ogólnego. Biorąc pod uwagę, że już sam czas oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów jest bardzo długi, to w ocenie przedstawicieli KMP nie można zwlekać z umówieniem wizyty i należy ją zrealizować niezwłocznie po wydaniu zlecenia lekarskiego.

11. Oddziaływania kulturalno-oświatowe i sportowe

W Areszcie Śledczym w Opolu funkcjonują 4 świetlice umiejscowione w każdym oddziale mieszkalnym. Wyposażone są w niezbędny sprzęt sportowy, rekreacyjny (m.in. w stoły do ping-ponga, stoły bilardowe, darty, piłkarzyki) oraz sprzęt RTV. Osadzeni korzystają z zajęć k-o i sportowych na podstawie cotygodniowych grafików oraz wykazów osadzonych uczestniczących w w/w zajęciach zatwierdzanych przez dyrektora jednostki. W ramach zatwierdzonych grafików odbywają się różnorodne zajęcia świetlicowe m.in. rozgrywki tenisa stołowego, bilarda, badmintona, piłkarzyków, szachowe. Skazani mogą także korzystać z gier stolikowych, a także prasy. Dodatkowo w oddziale kobiecym umiejscowiono sprzęt sportowy umożliwiający skazanym kobietom codzienne uprawianie ćwiczeń ruchowo-rekreacyjnych. Osadzeni w zajęciach świetlicowych uczestniczą minimum 2 razy w tygodniu, które trwają średnio ponad godzinę. Oferta zajęć umieszczana jest w każdym oddziale mieszkalnym na gazetkach informacyjnych, a także ogłaszana przez wychowawców w trakcie wizytacji cel mieszkalnych. Ponadto w każdym oddziale organizowane są dodatkowe zajęcia k-o. Informacja o terminie i rodzaju zajęć umieszczana jest w formie plakatów lub ogłoszeń na gazetkach w poszczególnych oddziałach mieszkalnych.

Oprócz zajęć k-o w oddziale chętni zgłaszają się także na zajęcia sportowe z badmintona, unihokeja, dart oraz tenisa stołowego. Organizowane są one dla wszystkich osadzonych niezależnie od oddziału, w którym przebywają. Średnio w każdym miesiącu w ww. zajęciach bierze udział około 40 osadzonych w grupach od 6 do 9 osób. Realizowane są na świetlicy oddziału IV i III - 4 razy w tygodniu. Systematycznie na gazetkach oddziałowych pojawiają się ogłoszenia dotyczące kolejnych rozgrywek. Ponadto do każdej celi dostarczane są karty zgłoszeń do poszczególnych grup aktywności.

Nadmienić należy także, iż dzięki uprzejmości K.S. Gwardia Opole, skazani zakwalifikowani do zakładu typu półotwartego, zgodnie z art.91 pkt 4 k.k.w., uczęszczają na mecze piłki ręcznej w ramach rozgrywek polskiej ekstraklasy.

Zgodnie z porządkiem wewnętrznym jednostki każdy osadzony ma także możliwość jeden raz w tygodniu, w wyznaczonym dla danego oddziału dniu, skorzystania z księgozbioru bibliotecznego. Biblioteka dysponuje książkami o różnej tematyce: przygodowej, historycznej, sensacyjnej, a także lekturami szkolnymi, albumami, kodeksami. Sukcesywnie zasoby biblioteczne są uzupełniane o nowe pozycje książkowe. W bibliotece osadzeni mogą także korzystać z kolorowej prasy dostarczanej w ramach współpracy przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Opolu. Ponadto jednostka prenumeruje 4 sztuki gazety codziennej - Nową Trybunę Opolską. Każdego dnia jest ona umieszczana w świetlicach, w poszczególnych oddziałach mieszkalnych.

Od 17 lat trwa współpraca między Domem Matki i Dziecka w Opolu - Grudziach a Aresztem Śledczym w Opolu. W 2014 r. osadzone odwiedziły Dom i przekazały własnoręcznie wykonane czapki, szaliki oraz inne upominki dla dzieci przebywających wraz ze swoimi mamami w tamtejszej placówce. Ponadto osadzeni mogli uczestniczyć w spotkaniach z ciekawymi osobami, pisarzami, sportowcami, historykami, brać udział w rajdach religijnych oraz zwiedzać zabytki.

W ramach readaptacji społecznej osadzonych, realizowanych jest szereg programów resocjalizacyjnych zarówno dla skazanych kobiet jak i mężczyzn, tj.: „Partner” w/g modelu Duluth (program dotyczący przeciwdziałania przemocy wobec osób najbliższych), program edukacyjno-korekcyjny z elementami treningu „ART” dla sprawców przemocy (jest nastawiony na ograniczenie przemocy, dostarczenie wiedzy na temat zachowań agresywnych i przemocowych, a także rozwijanie samokontroli oraz korygowanie i uczenie prawidłowych reakcji i zachowań wychowawczych), „Lepiej być wolnym” (program realizowany w kilku modułach - profilaktyka uzależnienia od alkoholu, profilaktyka „antyalkoholowa” dla sprawców przestępstw z art. 178a k.k. oraz profilaktyka uzależnienia od środków odurzających), „Wiem więcej” (program z zakresu poradnictwa zawodowego - dotyczy przygotowania skazanych do konstruktywnego poruszania się po rynku pracy, obejmuje kwestie doradztwa zawodowego). Na terenie Aresztu działają także grupy wsparcia AN i AA.

12. Zatrudnienie

W dniach wizytacji odpłatnie na rzecz jednostki (prace porządkowe i pomocnicze) pracowało 24 mężczyzn. Zatrudnienie zewnętrzne, odpłatne, prowadzone było w formie skierowania do pracy na podstawie umowy zawartej pomiędzy dyrektorem jednostki i kontrahentem zewnętrznym (Przedsiębiorstwem Przemysłu Obuwniczego - Przedsiębiorstwo Państwowe w Strzelcach Opolskich), który zatrudniał 24 skazane kobiety.

W formie nieodpłatnej, w ramach art. 123a § 1 k.k.w. (do 90 godzin miesięcznie), Areszt zatrudniał 27 osadzonych, w tym 4 skazane kobiety. Z kolei na podstawie art. 123a § 2 k.k.w. w dniach wizytacji pracowała 1 osadzona (w Diecezjalnym Domu Księży Emerytów w Opolu).

13. Prawo do praktyk religijnych

W Areszcie zatrudniony jest kapelan Kościoła Rzymsko-Katolickiego (1/2 etatu cywilnego). Poza tym jednostka podpisała porozumienia z następującymi kościołami lub wyznaniem: Związkiem Wyznania Świadków Jehowy, Kościołem Zielonoświątkowym, Świeckim Ruchem Misyjnym „Epifania”. Spotkania biblijne z powyższymi odbywają się 1 raz w tygodniu.

Z uzyskanych informacji wynika, że na terenie jednostki odprawianych jest 8 mszy świętych (5 dla mężczyzn i 3 dla kobiet). Cyklicznie odbywają się spotkania przygotowujące do sakramentu bierzmowania. W 2014 r. sakrament taki przyjął 19 osadzonych. Ponadto kapelan katolicki prowadzi posługę spotkań indywidualnych w celach mieszkalnych.

Osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowy nie zgłaszali uwag odnośnie realizacji tego prawa w jednostce.

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Opolu:

- 1.1. wydawanie decyzji o umieszczeniu w celi, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego jest mniejsza niż 3 m² zgodnie z przepisami k.k.w. w omawianym zakresie z zachowaniem terminu 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie;

- 1.2. przeprowadzanie badań lekarskich pod nieobecność niewykonującego zawodu medycznego funkcjonariusza Służby Więziennej, z wyjątkiem sytuacji, gdy lekarz sobie tego życzy wobec konkretnego osadzonego;
- 1.3. przeprowadzanie badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wynik badania nieinwazyjnego i domaga się bardziej rzetelnego;
- 1.4. realizowanie prawa osób tymczasowo aresztowanych, po osadzeniu w Areszcie Śledczym do niezwłocznego poinformowania osób bliskich o miejscu ich pobytu;
- 1.5. podjęcie stosownych działań, aby wizyty u lekarzy specjalistów były umawiane niezwłocznie po wydaniu zlecenia lekarskiego;
- 1.6. pozyskanie dodatkowego personelu medycznego, który wypełniłby braki kadrowe;
- 1.7. uwzględnienie podczas najbliższego remontu odnowienia cel mieszkalnych wskazanych w pkt 4 raportu;
- 1.8. systematyczną wymianę zniszczonego i wyeksploatowanego wyposażenia w pozostałych celach;
- 1.9. wyodrębnione stanowisk prysznicowych w łazni oddziału III;
- 1.10. wykonanie remontu w łazni w oddziale IV;
- 1.11. umieszczenie kontenerów na śmieci w innym miejscu, w większej odległości od cel mieszkalnych;
- 1.12. wykonywanie częściowych zadaszeń pól spacerowych;
- 1.13. ustawienie strefy maskującej intymne części ciała skazanego oraz wykonywane przez niego czynności fizjologiczne - w celi nr 71 - w odpowiedni sposób;
- 1.14. wyposażenie kamery zainstalowanej w przedsionku celi zabezpieczającej w funkcję maskowania stref intymnych;
- 1.15. zabudowanie lub osłonięcie okna dzielącego kącik sanitarny od reszty celi (w celach nr 71 i 122);
- 1.16. podjęcie działań w kierunku udostępnienia osadzonym aktualnych cenników oraz monitorowania cen artykułów;
- 1.17. wyposażenie celi 28 oraz 113 (cela przejściowa) w egzemplarze porządku wewnętrznego oraz informatory dla tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych;
- 1.18. objęcie funkcjonariuszy Służby Więziennej szkoleniami na temat praw osób pozbawionych wolności oraz standardów międzynarodowych obowiązujących w tym zakresie;

- 1.19. zapewnienie psychologom regularnej superwizji;
- 1.20. wyodrębnienie pomieszczenia do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej;
- 1.21. poinformowanie osadzonych o możliwości dostępu do wybranych stron Biuletynu Informacji Publicznej;
- 1.22. dostosowanie izby chorych do wymogów rozporządzenia, zgodnie z pkt. 5 Raportu,

2.2. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Opolu:

- 2.1. przekazanie środków na realizację zaleceń, które wymagają nakładów finansowych.